

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 48/2026 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om illabehandlingen inom institutionsvården, boendeenheter och enheter för kortvarig vård

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 48/2026 rd undertecknat av riksdagsledamot Hanna Holopainen /m.fl.:

Vad ämnar regeringen göra för att få slut på illabehandlingen av utvecklingsstörda och personer inom autismspektrumet inom institutionsvården, boendeenheter och enheter för kortvarig vård?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Den gällande lagstiftningen ställer omfattande och bindande krav på tryggheten av en värdig behandling och självbestämmanderätt. Lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården förutsätter respekt av klientens människovärde och självbestämmanderätt, god omsorg och vård och att klientens intresse iaktas i all verksamhet. Lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda innehåller bestämmelser om stärkande av självbestämmanderätten och användningen av begränsningsåtgärder.

Den nya lagen om funktionshinderservice trädde i kraft den 1 januari 2025. Lagen innehåller en övergångsperiod på tre år. Lagstiftningen stärker delaktigheten för personer med funktionsnedsättning i klientprocessen och beaktandet av stödandet av självbestämmanderätten redan i ett tidigt skede när servicen planeras och genomförs. Social- och hälsovårdsministeriet stöder verkställandet av lagstiftningen och har också inlett ett projekt för att följa upp hur målen för lagen om funktionshinderservice verkställs. Uppföljningsprojektet genomförs av Institutet för hälsa och välfärd och pågår till utgången av år 2027.

Välfärdsområdet ansvarar utifrån sitt organiseringsansvar för att de socialvårdstjänster som det ordnar och skaffar genomförs lagenligt och enligt de krav som ställs på dem. Tillstånds- och tillsynsverket är tillsynsmyndighet för social- och hälsovården och ansvarar för tillsynen över verksamhetens lagenlighet och klient- och patientsäkerheten samt över att egenkontrollen fungerar. I registreringsförfarandet för tjänsteproducenter och tjänsteenheter strävar man efter att på förhand säkerställa att verksamheten uppfyller de lagstadgade förutsättningarna. I resultatstyrningen av laglighetsövervakningen har man betonat stärkandet av tyngdpunkten i tillsynen över välfärdsområdenas organiseringsuppgift och egenkontroll samt styrningen i anslutning till detta.

Vid social- och hälsovårdsministeriet pågår ett projekt för självbestämmanderätt, vars syfte är att stödja och stärka tillgodoseendet av självbestämmanderätten och minska begränsningsåtgärder inom social- och hälsovårdstjänsterna. Projektet stöds av en bredbasig uppföljningsgrupp för stärkande av självbestämmanderätten, vars pågående mandatperiod fortsätter till utgången av 2027. I samband med projektet utarbetas under 2026 en riksomfattande handbok om självbestämmanderätten där man samlar god praxis och anvisningar för att uppnå ovan nämnda mål.

I den praktiska serviceproduktionen förutsätter ett högklassigt och människovärdigt bemötande tillräcklig personal med tanke på servicebehovet, språkkunskap som är ändamålsenlig med tanke på personalens uppgifter samt god och ansvarsfull ledning. Ministeriernas gemensamma program Ett gott arbete (2024–2027) innehåller åtgärder på både lång och kort sikt för att säkerställa tillräcklig arbetskraft i framtiden. Tillgången till vårdpersonal, särskilt närvårdare, har förbättrats avsevärt. Detta har bland annat påverkats av regeringens betydande utbildningstillägg särskilt inom vårdarbetet, vissa författningsändringar och det nationella programarbetet.

Regeringen har överlämnat en proposition till riksdagen där det föreslås ändringar i lagstiftningen om utnyttjandet av teknologi i större utsträckning än i nuläget inom socialvårdens tjänster samt för att förtydliga ramvillkoren för användningen. Det föreslås att det i lagen tas in bestämmelser som gör det möjligt att med respekt för klienternas grundläggande fri- och rättigheter använda tekniska lösningar inom socialvården. Om lagstiftningen blir verklighet möjliggör den till exempel användning av teknisk övervakning i enheternas gemensamma utrymmen vilket kan påverka de verksamhetssätt som används.

Helsingfors 11.3.2026

Social- och hälsovårdsminister Wille Rydman